

Universitätsbibliothek Wuppertal

Scriptores de orthographia

Keil, Heinrich

Lipsiae, 1880

Bedae De orthographia

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2014](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2014)

BEDAE PRESBYTERI LIBER DE ORTHOGRAPHIA

p. 2775 P.

A littera etiam nota praenominis est, cum Augustum sola significat. B propinqua est p litterae, qua saepe mutatur, ut supponit opponit. C nota
5 est praenominis, cum Gaium significat, item numeri, cum centum. D littera propinqua est consonantibus his, c g l p r m t, quae succedunt in locum eius, ut accipe aggere alliga appare arripe ammitte attende: nota praenominis, cum Decium sola significat, item numeri, cum quingentos. L sola
10 Lucium significat, M sola Marcum, N sola Numerium, praeposita G Gnaeum; P sola Publum, et cum R populum Romanum, et subiecta R rem publicam, et praeposita C litterae patres conscriptos sive post consulatum. Q littera etiam nota est praenominis, cum Quintum sola significat, item honoris, cum quaestorem, populi, cum Quirites. T nota est praenominis, cum Titum sola significat. V adiuncta C cum virga iacente superposita vir clarissimus,
15 v geminata cum virga iacente superposita verbi gratia, v geminata cum C duplici viri clarissimi.

Ante praepositio multa significat. nam et tempus significat, cum dicitur (Ies. 43, 10) 'ante me non est formatus deus et post me non erit'; et praesentiam, ut (psalm. 97, 2) 'ante conspectum gentium revelavit iustitiam suam', id est coram gentibus; et dignitatem, ut (genes.

P codex Parisinus 7530

M codex Montepessulanus H 306

L codex Leidensis bibliothecae publicae 122

ε lectio vulgata exemplaribus olim impressis propagata

1 INCIP LIBELLVS BETA (corr. al. man. BEDE) PRI DE ORTO P ORTO-
GRAFIA UEDE PRESBYTERI L INCIPIT LIBER DE ORTOGRAPHIA M
3 cum augustum uel aurelium significat P cum Aulum sola significat Charisius
p. 9, 3 et Diomedes p. 424, 4 4 p littera P 5 cum galum M cum + gaium P
cum Caesarem ε L 6 his om. M quae] quia hae ε L 7 accipere aggere M
accipere agere P accipe aggrega ε L 8 Decimum Diomedes p. 424, 13, Decium
codex Charisii p. 10, 6 et Dosithei p. 15, 22 item] iterum P 9 numerium L
numerus MP 10 publum M puplium uel puplicum P puplicium L et cum
r posita populum Romanum et subiecta r litterae rem publicam et praeposita
c litterae patres conscriptos Diomedes p. 425, 17 11 c litterae M c littera P
c L conscripti MPL post om. P 12 praenominis] nominis MPL
13 titum M titium PL 17 significat multa P 19 gentium om. P

p. 2775. 76 P.

48, 20) 'posuit Ephraim ante Manassen' et (Ioh. 1, 15) 'qui post me venit ante me factus est', id est mihi praelatus.

Aula latine domus regia est, aule graece atrium dicitur. unde notandum quod in psalmo (28, 2), ubi legimus 'adorate dominum in aula sancta eius', non palatium aulae nomine, sed atrium graeco vocabulo debet intellegi.

Ausulto suasori et ausulto praecepta magistri. ausulto autem et audio. | ex uno graeco [sermone] vertuntur, quod est ἀκούω. [*acetum similiter et cera liquida pretiosa.]

Arra latine dicitur, arrabon graece [ἀρραβών]. agon graece [ἀγών],¹⁰ latine certamen. arura graece [ἄρουρα], latine arvum. asphaltos graece, latine bitumen.

Acer acerrimus, non acerrissimus, agilis agillimus, non agilissimus, et in adverbii acerrime et agillime.

Audeo audes perfectum facit ausus sum.

Adiuvo perfectae formae est, adiuto frequentativae.

Acervo aggero cumulo ex uno graeco verbo σωρεύω.

Aeger animo, aegrotus corpore, utrumque per ae diphthongon scribendum.

Aboleo abolevi, arceo arcui.

Alibi alio loco, alias alio tempore significat. attamen invenimus alias non numquam pro aliter sive pro alio loco positum.

Abstineo me cibo, alienus sum crimine. 'anteibat sapientia Salomon cunctis mortalibus' Iulianus ait. admoneo interfectorem caedis et caedem.

Aequalis alterius staturae par est, aequabile quod aequari potest.

Appetens cibum et appetens cibi: Ambrosius 'cancer ut appetens cibi ita prospiciens est periculi'.

Accuso sacrilegum et insimulo ex uno graeco venit κατηγορῶ, animadverto in te et vindico in te ex uno graeco κολάζω.

Aes singulari tantum numero gaudet, et quamvis aera dicamus, tamen ceteris casibus non utimur. autumnus genere masculino et autumnum dicitur

2 ante factus est P 3 aule graece atrium dicitur M aula graece dicitur atrium P graece atrium L 4 in aula] in atria P 8 sermone et est om. P acetum — 9 pretiosa om. ML, add. P. relictas esse videntur verba ex adnotatione de duplici significatione v. acetum 10 ἀρραβών, item ἀγών et ἄρουρα om. L 11 arura L arure P Rura M asphaltos L aspalto MP 13 non acerrissimus MP non acerrissimus L agilis agillimus non agilissimus P, om. ML 14 agillime] agillime P 15 Audeo — ausus sum om. M 16 est om. P 17 ex uno graeco uerbo M ex uno sunt graeco uerbo P ex uno graeco ueniunt L 23 me a cibo M sum a crimine P sapientiam P 26 par] pars P quod est aequari potest P 29 instimulo L ΚΑΤΕΤΟΡΑ L 31 Aes] aer MPL: cf. Charis. p. 34, 20 numero tantum M dicimus P

p. 2776. 77 P.

neutro, utrumque numero singulari. aurichalcum et orichalcum dicimus et hoc singulariter tantum. sic et cetera metallica.

Ab et ex praepositiones, si sequens verbum a vocali incipiat, integrae efferuntur, ut ex oppido, ab illo; si consonantes sequantur, extremam litteram perdunt, ut e foro, a Sacerdote. hae autem praepositiones ita differunt: cum dicit quis a theatro se venire, non ex ipso theatro, sed e loco qui est proximus theatro | se venire significat; qui vero ex theatro se venire dicit, ex ipso theatro significat. ad et in praefatis praepositionibus pares, sed contraria potestate sunt, quia in forum ire est in ipsum forum intrare, ad forum autem ire ad locum foro proximum: ut in tribunal et ad tribunal venire non unum est, quia ad tribunal venit litigator, in tribunal vero praetor aut iudex.

Ancillor blandior et adolor unum significant, quod est graece *κολα-
κεύω*, et dativum casum trahunt. aufero eximo adimo demo subtraho sub-
duco ex uno graeco transferuntur, id est *ἀφαιροῦμαι*.

Abdico verbum potest accusativum nominis sive pronomen cum dativo trahere: Ambrosius 'qui se abdicant saecularibus inlecebris'.

Alius nomen dativum dupliciter effert, et alii et alio: habes in sacra scriptura (*Matth. 8, 9, Luc. 7, 8*) 'dico huic vade et vadit, et alio
veni et venit', et rursum (*Matth. 25, 15*) 'et uni dedit quinque
talenta, alii autem duo, alii vero unum'.

Aegyptum cum in scriptura dividere vis, p sequenti syllabae iungis; aspectum c sequenti syllaba, affectum similiter et afflictum ceteraque huiusce modi.

Assuere et assummentum panni per s, non per d scribendum. similiter assumere per s, appropriat per p scribendum, apponit similiter, accurrit per c, amministrat per m, applicat per p, alligat per l, assequor per s, allevat per l, assidue per s, aggredior per g.

Assarius ab antiquis dicebatur, nunc as dicitur, non assis. sane assis
genetivus est.

Alium et dolium per i scribendum, non per e, sicut oleum: Vergilius (*buc. 2, 11*) 'alia serpyllumque' per i dixit.

2 metallica P et Charisius p. 34, 19, metalla ML 3 incipiatur M integre
MPL 5 e foro P efero ML efero 8 pares sunt contraria potestate sunt MP
pares sunt contraria potestate L. his praepositionibus pares (pares om. Diom.) con-
traria potestate sunt ad et in Diomedes p. 415, 7 Dositheus p. 46, 4 14 demo om. L
15 idem ἀφαιροῦμαι P id est ἀφαιρῶναι M id est ἀφαιρῶν L 16 nomi-
nis] nomen MPL cum dativo om. L 17 abdicat P 18 efferat M
19 scriptura Et dico M 22 iungis x̄b. xc. xx. aspectum P 24 huiusmodi P
25 Assuere] Assumere P 26 Appropriat per d scribendum M appropriat
per p scrib. P appropriat per p L accurrit P accucurri ML 27 applicat]
amplicat M 28 assidue — per g om. L 31 scribenda M 32 serpillum-
que P serpillumque quod M serpillum L

Ambo et duo neutraliter, ambos et duos masculine. non nulli tamen Graecos secuti dicunt hos duo et hos ambo, quia illi τοὺς δύο et τοὺς ἄμφω dicunt: Vergilius (*georg.* IIII 88)

verum ubi ductores acie revocaveris ambo.

Anguis cum sit masculini generis, dixerunt tamen et feminino Ovidius, 5 Varro Atacinus.

Acer facit pluralem acri, acris pluralem acres.

Absconditus, non absconsus.

Alter de duobus, unus ex pluribus, quamvis legamus unus ex duobus.

Audacter latinum est; sed audaciter melius, quia nomina x littera 10 terminata in adverbis iter adsumunt, ut atrox atrociter, ferox ferociter.

Accersit qui evocat, arcessit qui accusat. |

Acervus moles est, acerbus immaturus aut asper.

Adficimur honore et adficimur iniuria.

Apparet qui videtur, adparet qui obsequitur, non regulae ratione, sed 15 discernendi gratia intellectus.

Arbor omne lignum dicitur, arbusta non nisi fructifera.

Avenae sterile germen, habenae retinacula iumentorum: hoc de habendi potestate, illud de occupandi aviditate dictum.

Accidunt mala, contingunt bona, eveniunt utraque. 20

Advocatur daturus patrocinium, evocatur praebiturus obsequium, invocatur praestaturus auxilium.

Adportare est aliquid adferre, conportare in unum locum conferre, deportare deponere, exportare tollere.

Agnosceamus quae nobis exciderant, cognosceamus ignorata et invisa. 25

Altum et sursum et deorsum significat.

Aquatam potionem recte dicimus quae aquam aliunde recipiat, aquosum autem locum qui ex se aquam fundat.

Album naturae tantum est, candidum frequenter et studii: nam et corpori et animo aliquotiens adsignatur. albos ergo capillos, carnem can- 30 didam recte dicimus.

Alvus virorum recte dicitur, uterus mulierum, venter in utroque sexu.

Acceptor et accipiter: Vergilius enim accipiter dicit, Lucilius autem 'acceptoris et unguis'.

Apud per d scribendum, caput per t, quia facit capitis. 35

2 τοὺς δύο et om. M 4 ubi om. M doctores P 6 Atacinus Charisius
p. 90, 18, et acinius MPL 9 ex pluribus] de pluribus L 10 littera om. M
11 ferociter] ueraciter P 13 acervus utroque loco P 15 apparet utroque
loco P regulari ratione L 16 intellectus om. L 18 Avenae] auena P
23 locum om. M 24 deportare — tollere om. M 25 exciderant MP ignorata]
ignorantia M 28 locum eo quod ex se L 30 corpore P carne P 33 lucillus
MPL autem coma heroio acceptoris et unguis L 35 Apud — capitis om. M

p. 2778. 79 P.

Armarium locus ubi quarumcumque artium instrumenta ponuntur, armamentarium ubi tantum tela armorum.

Accedit per e ab ambulando, accidit per i ab eventu.

Belzebub, non belzebul aut belzebud. Belial, non Beliar.

Byrsa graece, latine corium.

Bellus bellissimus: comparativum non habet, sed pro eo dicendum magis bellus et e contrario minus bellus, id est minus pulcher.

Bucina est qua signum dat bucinator, bucinus ipse canor ex hac editus. bucina pastoralis est et cornu recurvo fit, unde et ceratinia graece vocatur.

tuba autem de aere vel argento efficitur et sollemnitatibus concrepat.

Baptismus baptismi genere masculino et baptisma baptismatis neutro et baptismum | baptismi aequae neutro.

Barbam hominis, barbas pecudum dices.

Buxus arbor erit, buxum materia ipsa.

Balneum veteres dixerunt sive balineum: nihil enim differt, sed in privatis; in publicis autem feminini generis, et quidem numero semper plurali frequenter balneas.

Balvae, id est thyrae, per b incipiant.

Baratrum singulariter tantum effertur. sic autem vocabant gentiles locum apud inferos.

Blanditiae et bigae, sicut et trigae et quadrigae, pluraliter tantum. sed in nostrorum litteris scriptorum et bigam invenimus et quadrigam.

Cana et Simon Cananaeus per simplicem c, Chanaan et mulier Chananaea adspiratione addita.

Cynomia per y scripta caninam muscam significat; cynos enim graece canis dicitur: coenomonia per diphthongon oe communem muscam; coenon enim graece commune est, unde coenobium a communi vita nomen accepit. quod in exodo et in psalterio in primis translatus esse arbitramur, ut omnis generis musca significaretur, sed similitudine soni per incuriam contigisse ut cynomia pro coenomonia scriberetur.

Coitus generaliter omnis coeuntia sive itineris sive concordiae sive conubiorum.

1 quarumque P 4 Belzebub non belzebul aut belzebud P Beelzebub non belsebul aut belsebud (aut belzebud L) ML beliab *priore loco* P 5 gracum M 6 habet *corr.* habent P 7 e contra M 8 bucinus] becinus M 9 becina *posteriore loco* M ceratinia ML KEPATINIA P *νεκρῶν* s uocatur graece M *gen* uocatur P 10 et in sollemnitatibus P 11 et ante baptismum om. M 13 dicimus M 16 in *posteriore loco* om. MPL, add. Charisius p. 99, 4 17 frequenter balneas om. L 18 Balvae id est thyrae M Balbae id est tyrae P Beluae id est ferae Ls 19 efferuntur P 21 bigae sicut et om. M pluraliter tantum effertur P pluraliter tantum efferuntur s 23 symon chananaeus P canan et mulier aspiratione addita chananaea P 25 Cinomia per i M scriptum P 26 canis] canos P 29 significaret P 31 omnia coeuntia L

Carduus trium syllabarum est, ut arduus fatuus mortuus, ideoque similiter declinandum est, huius cardui huic carduo et hunc carduum, pluraliter hi cardui carduorum carduis.

Cubicularius custos cubiculi, cubicularis vero lectus cubiculo aptus, ut caligarius artifex, caligaris clavus.

Clunes feminino genere dixit Melissus; sed Verrius Flaccus masculino genere dici probat.

Commodamus amico pro tempore equum vestem servum, hanc ipsam rem quam dedimus recepturi; mutuo damus pecuniam triticum vinum et his similia, quae mutata recipi necesse est.

Canities, non canitia dicenda.

Camara dicitur, ut Verrius Flaccus adfirmat, non camera per e; sed Lucretius 'cameris ex teretibus' dicendo etiam cameram dici posse ostendit.

Curriculum masculine diminutio est currus, curriculum autem neutraliter spatium ad currendum aptum vel ipsum currendi officium.

Clipeus masculino genere in significatione scuti ponitur, neutro autem genere imaginem significat. sed auctoritas utrumque variat.

Caseus masculini generis est, sed Pomponius neutraliter dixit 'caseum molle'.

Cuspis cuspidis, non cuspes.

Capparim feminino genere dixit Varro. nam et graece feminino dicitur ἡ κάππαρις.

Cassidem dicimus nos ab eo quod est haec cassis, sed multi cassidam dicunt, ut et Propertius (*IIII 11, 15*)

aurea cui postquam nudavit cassida frontem', et Vergilius (*Aen. XI 774*) 'aurea vati cassida'.

Capo nunc, sed Varro de sermone latino ait 'ex gallo gallinaceo castrato fit capus'.

Cingula hominum generis neutri est. nam et animalium genere feminino has cingulas dicimus.

Capax qui facile capit, capabilis qui facile capitur.

Collocat per l scribendum, non conlocat per n.

2 hunc cardum P 6 Melissus Charisius p. 101, 4, melusus M melussus
diē P melussus L uerius P 7 probat] potest M 9 quam] quod P
10 mutuata M 11 non canitiē deducenda P 12 uerius P non camere P
13 Lucretius] cf. Lachm. in Lucret. p. 399, Mueller Lucil. sat. rel. p. 161
15 Curriculum masculini P currus P currus corr. a curru ut videtur M a curru L
17 clipeum P 22 capparim gen. fem. P graece feminine Charisius
p. 103, 13 dicitur] dixit P 23 ἡ κάππαρις om. M 24 nos om. P
cassida dicunt s 25 Propertius] prosper tyro L 26 aurea — 27 Vergilius
om. M, add. PL nadavit P 28 gallinaceo M gallenacio P gallinatio L
30 Cinguli hominum M 33 scribendum ML scribitur P

p. 2780. 81 P.

Calumniā est crimen falsum, cum nobis adversarius aut malum quod non fecimus obicit aut bonum quod fecisse probamur in contrarium interpretari conatur.

Consulo tibi, prospicio, provideo ex uno graeco veniunt, quod est 5 *προνοῶ σου*. contemno hostem, despicio, sperno, aspernor ex uno graeco veniunt, quod est *καταφρονῶ*.

Commeio lectum est et permeio, commixi et permixi.

Comitor amicum et amicis.

Corinthium civem dicimus, Corinthiacum vas.

10 Comminus gladiis pugnamus, eminus iaculis, quia illud a manibus non recedit, hoc e manibus emittitur.

Clipeum armorum, clupeum imaginis est.

Cadit quis etiam in plano, decidit ex alto.

Caerulus naturae color est, caeruleus fingitur: ita alterum est, alte- 15 rum fit.

Claritas tam luminis est quam perspicuitatis, claritudo generis. prior itaque splendoris, posterior nobilitatis est.

Cruciatus est dolor corporis, vel cum homo ab altero cruciatur, cruciamentum quod cruciat.

20 Cerno et cresco in eundem perfectum cadunt, crevi.

Caedo cecidi per ae diphthongon, 'caeditur et tilia ante iugo levis' Vergilius (*georg. I 173*); cedo cessi per e simplicem.

Cupio cupivi facit et cupi: Cicero pro Cluentio 'et filium et hunc cum maxime filium interfectum cupit' pro cupivit. |

25 Calumnior innocenti, non innocentem, tametsi quidam interpretum graecam locutionem secuti accusativum posuerint dicentes (*Matth. 5, 44*) 'et orate pro persequentibus et calumniantibus vos'.

Cur adverbium saepius indicativum verbum trahit: Gregorius 'discutiendum est, cur quadam die factum aliquid coram domino 30 dicitur'.

Clavus singulariter, quae est purpurata vestis, et declinatur genere

4 prospicio] pro spatio P 5 despicio P dispicio ML aspernor M
asperno PL 7 est om. ML commixti et permixi L comminxi et perminxi s
9 Corinthium] chorintium corr. -tum M Corinthiacum] chorintium corr. -thium M
10 quia L qui P quae M 11 hoc e manibus M h de manibus P hoc a
manibus s L 12 clypheum — clupeum P clipeum — clipeum L clypeus — cly-
peum s M 13 cadis quis P 19 quod cruciat L qui cruciat P quod crucia-
tur M 21 caedo cecidi P caedo caecidi ML et] e M 22 uirgilius creni
cedo P 23 cicero in procleuntio MPL: Cic. p. Cluent. 5, 12 quae multos
iam annos et nunc cum maxime filium interfectum cupit 25 quidem P
26 accusativum casum posuerunt P 27 et calumniantibus om. L 29 die]
diem P 31 singulariter quae est] similiter quae est ML, om. P purpureae M
declinator P

p. 2781. 82 P.

feminino. callum quoque et caenum et crocum neutro, sed Vergilius (*georg. III 182*) masculino 'crocumque rubentem'.

Cani cancelli et casses singularem numerum non habent: casses autem retia dicuntur: caulae similiter, caerimoniae cunae et compedes et in neutro genere castra cibaria crepundia cunabula [singularem numerum 5 non habent].

Cruor pluralem non habet: Vergilius (*Aen. III 687*) plurali cruores, 'atque atros siccabat veste cruores'.

Contagium et contagia neutro genere dicenda, et haec contagio feminino.

Comodia carmina quae in conviviis canuntur, quia comessatio graece 10 $\kappa\omega\mu\omicron\varsigma$ dicitur.

Cartallos graece, latine fiscella. calamos graece, latine arundo. canon graece, latine regula. cados graece, latine situla.

Cunabula sunt panni infantiae, sed Iohannes Constantinopolitanus episcopus scribit Lazarum in monumento cunabulis involutum. 15

Cantator et cantatrix a verbo canto et cantor atque cantrix a verbo cano recte dicitur.

Combuo per m scribendum, non per n, comparo similiter et compono ceteraque huius modi.

Conspectus cum in scriptura dividendum est, c sequenti syllabae iungis. 20

Complaceo, non conplaceo; commoratus, non conmoratus; comprehendendo per m.

Camelus per unum l scribendum, commodat et commendat per m, computrescit per m, complures per m.

Columna cum scripto dividendum est, m sequenti syllabae nectis; 25 calumnia similiter.

Celo celas, id est abscondo, per simplicem e scribendum; caelo caelas, cum picturam significat, per diphthongon ae proferendum. unde caelum melius intellegitur dictum ab eo, quod caelati instar multifaria sit siderum varietate depictum, quam quod invisibilia et incerta mortalibus celet arcana. 30

Cantarus animal est, | cantarum camara domus.

1 callum quoque et cenum singularis numeri sunt. cani L 5 neutro sed et uirgl' masculinum P neutra sed uirgl' masculino M 4 caeremoniae M 5 singulare numerum non habent P, om. ML 7 cruor habet pluralem uirgilius atque atros siccauat ueste cruores P cruor plurale non habet uirgilius plurali cruores atque atros significabat L 8 veste om. M 9 haec contagio P haec contagia ML 10 comesatio PL 12 calamos P calamus ML canon graece KANON latina regula P 13 latinum situla M latinos situla P 16 cantator] cantor M 20 c] con P syllaba P 21 conplaceo non conplaceo P comprehendo (om. per m) P 25 diuidenda MLP sequente P 27 scribendum om. M 29 quod caelat instar picturae uel quod multifaria M 30 quam quod L quam qui P uel quod M celet ML calet P 31 camara PL camera M

p. 2782 P.

Clamo clamoris simplicis est, conclamo simul cum multis. est etiam acclamo, cum falso aliquem accuso, sicut Cicero † de prasio 'solis innocens acclamationibus punitus est'. reclamo aliquem exeuntem vocitans; inclamo et succlamo murmurandi est; proclamo laudandi vel deprecandi
5 exaltatio; declamo rhëtorizandi; exclamo, quando pro viribus vocem elevo.

Curro hoc tantum significat, quod in itinere positus nullam facio comperendinationem; curso autem, paulo citius aliqua necessitate extorquente festinare cogor; cursito vero, quando hoste me insequente fugio.

Circa ad visibilem materiam vel locum pertinet, erga autem ad animum spectat, maxime cum aliquem propensioem affectum gerat proximorum. circa ad tempus refertur, circiter ad numerum.

Carcer ubi homines coercentur singulariter semper, carceres unde currus effunduntur pluraliter dicuntur, utrumque masculine.

Cepit de capiendō scribimus, coepit de incipiendō. coepta per diphthongon, incepta per simplicem e.

Columbae quae mansuefieri possunt et domibus adsuescere, palumbes ferae et saxis silvisque inhabitantes.

Conscribere est multa simul scribere; exscribere quod alibi scriptum sit transferre; transcribere, cum ius nostrum in alium transit; inscribere
20 accusationis est, adscribere adsignationis, describere dictionis vel ordinationis.

Consuescimus bona, insuescimus mala, adsuescimus utraque.

Crassari corporis est et saginae, grassari animi et crudelitatis.

Dilibuit unguento, non delibuit. disertus orator est, desertus derelictus. delator qui defert ad accusandum, dilator qui differt ad proferendum.
25 deluit purgat, diluit temperat. deduco de amico producendo, diduco autem est distraho.

Dimidiatum calicem bibi, non dimidium dicere debemus. non enim ipsum vas bibis sed quod intra vas est.

Donamus et illud quod damus et illum cui damus.

1 etiam] et P. ante est etiam alia verbi acclamo definitio videtur omissa esse 2 cum falso — 4 succlamo om. L⁵. Ciceronis verba unde petita sint non inveni falso om. M, add. P 3 reclama aliquem exeunte P 4 succlama P 5 exaltatio P et Albini orthogr. p. 2329, exultatio ML 6 significat om. M 7 componendirationem P curso] curros M aliquo P 8 hoste me insequente P hostem me insequente M hostem insequentem L 10 aliquis M gerat L gerit M generat P proximorum om. L 11 circa ad tempus P circum ad tempus ML 16 mansuete fieri P 18 quod alii scriptum sit P quod aliis scriptum est M quod aliis sit L 19 transferri P nostrum] num P inscribere accusationis est adscribere adsignationis P inscribere adsignationis M inscribere accusationis est L 20 vel ordinationis om. M, add. PL 22 crassari] grassari M et saginae] adsagene P grassari corr. crassari M 23 disertus] desertus P 25 diluit] deluit P 29 illud quod] illud quae M illi quod L illum] illud M

Delictum peccatum aliquod dicimus, delectum militiae aut alicuius examinationis electionem appellabimus. nam et diligi affectionis est, deligi iudicii.

Daemon per diphthongon notandus, deus per e solam.

Damnatus et addictus et absolutus: Vergilius (*Aen. XII* 727) 'quem damnet labor', id est virtus sua absolvat aut victorem faciat. | 5

Dolium per i scribendum, non doleum per e.

Dilectio et diligo per i et quae declinantur sive derivantur ex his, delectatio et delector et quae declinantur ex eis per e scribenda.

Domuncula conclavium, domus domicilium, nidum avis.

Descendo montes dicere potes, id est per montes vel in montes, descendo 10
scalas aut piscinam, id est per scalas et per piscinam. degredior monte dicimus recte et significamus de monte.

Discrucior et crucior animi et animo et animum.

Decus honoris, decor formae est.

Deliciae et divitiae non habent numerum singularem. 15

Denarius latine masculini generis est, denarion graece neutri. dialogos graece, disputatio latine. drama graece neutri generis, latine fabula.

Defunctus cum scripto dividitur, e sequenti syllabae iungenda.

Didymus, id est geminus, prima syllaba per i, secunda per y scribitur.

Deliramentum, non deleramentum, quia a verbo liro, id est sulco, 20
originem trahit; et sicut boves, cum a recto sulcandi actu declinant, delirare dicuntur, sic et homines qui de bonis ad mala corda devertunt.

Diluculum, non deluculum, quia modicam diei lucem ostendit.

Desiderium est rerum absentium et nondum adeptarum, concupiscentia utrorumque. concupiscuntur enim quae habentur et quae non habentur. 25
nam concupiscendo fruitur homo rebus quas habet; desiderando autem absentia concupiscit.

Dure regulae, duriter antiquitatis est.

Dito et divito idem et locupletio, graece *πλουτίζω*.

Decurio decuriavi et decumo decumavi unum est, graece *δεκατῶ*. 30

Dimittere est derelinquere, demittere deorsum mittere, velut (*Iob.* 38, 6) 'quis demisit lapidem angularem eius?'

1 aliquid P delectum militiae (malitiae P) PL dilectum militiae M 2 electione appellauimus P electionem appellamus ML deligi] delegi ML 3 notandus est M 7 sive derivantur — 8 declinantur om. L 9 conclauum M 10 descendo 11 scalis aut piscinam mane id est P 12 recte et] recedere P 15 et deuittiae P 18 Defunctus — iungenda hoc loco omitta post 23 ostendit habet P c om. P syllabae est iungendum M 19 scribitur P scribenda ML 20 deliramentum non deleramentum L s diliramentum non deleramentum M deliramentum non deliramentum P quia a verbo liro L quae a verbo liro M quia verbo libro P 21 trahit — recto om. P recto s recti M recte L 22 corda L corde M cordie P diuertunt MPL 23 quia modicam L qui modicam P quae mox M 28 dure — est om. ML, add. P 29 dito diuito ML idem et] id est L 31 velut] uel corr. ut M

p. 2783. 84 P.

Dominor tui et dominor tibi.

Dogmata graece, latine decreta. dogmatizo decerno sive censeo.

Dum coniunctio aliquando indicativum verbum trahit: Gregorius 'ne scientia, dum novit et non diligit, inflet, ut, dum intuetur quod illa aliquando non habuit, temperet dolorem, quod amisit'.

Doleo vicem tui et tuam et doleo tibi: Gregorius papa de Benedicto patre 'cum persecutorem suum amaret, magis illi quam sibi doluit'.

Dum coniunctio aliquando modum coniunctivum, | aliquando trahit indicativum, ut 'dum anxiaretur cor meum' et 'dum dicitur mihi cotidie «ubi est deus tuus?»' et beatus papa Gregorius 'amici ergo beati Iob, dum percussorum genera distinguere nesciunt, percussus pro culpa crediderunt'. item aliquotiens dum ut significat, ut poeta (*bucol.* 9, 23)

Tityre, dum redeo, brevis est via, pasce capellas.

Desperatus per e scribendum, dispersus per i. discedo per i, descendo per e.

Diastole graece, latine interdictum. est autem nota ad pedem litterae posita, quae male coniuncta separet, ne puer legens erret, ut

libera per vitreos movit vestigia campos.

Domus ablativum casum dupliciter effert, et in o videlicet et in u. sed a domo genetivus pluralis sit domorum, a domu domuum.

Egeo victus et victum et victu. eripio flammae hominem: egredior domo et civitate.

Error est rei vitium, ut amor dolor; erratio certae viae; erratrix personam respicit, ut venatrix; erratica hedera, vitis.

Eloquentia et elegantia singularia semper.

Exuviae exequiae excubiae, quae graece *νυκτοφυλάκια* dicuntur, exta quoque tantum pluralia.

Emporia feminino genere et est graecum, latine mercatus.

Emolumentum per e simplicem scribendum, aemulatio per ae diphthongon.

Equo sedeo dativo casu et ablativo sine praepositione dicendum, et equum sedeo accusativo et in equo et super equum similiter.

3 rescienti P 4 inflet item dum Lε intuetur illa quae aliquando M
5 dolorem de illa quae amisit M 7 quam] qui P 9 modum om. P
10 anxieretur M dicitur] dati P 11 et dum beatus P ergo] autem P
13 dum aut significat M 16 discedo] dicendo P 18 interdictum forboten P
19 positam P 20 liber aperuit reos M liber per uit. reos P 22 a domu
domuum] a domo domuis P 23 uictum et uictu] uictui P 25 certa uia P
26 hedera uitis P hedera uicii ML 27 semper Empora — per e simplicem scribe
Exuviae — tantum pluralia Aemulatio P 28 exiquiae M 34 in equo] in equum P

Emanat fons sive terra aquam, id est gignit ac producit, et emanat aqua de terra sive fonte, id est profluit: Gregorius 'qui locus a Romana urbe quadraginta fere milibus distans frigidas atque perspicuas emanat aquas', et iterum de eodem sepulcro 'illius fragrantia suavitatis emanavit'.

Exprobrat qui commemorat quae praestilit, obprobrat qui obprobrium obiectat, hoc est vitium.

Expectatur venturus, spectatur qui videtur vel probatur.

Exercitus laboribus, exercitatus studiis.

Exstruere est in altum struere, instruere aciem vel actionem, adstruere adfirmare, construere in struendo coniungere, substruere re aliqua supra posita subter struere.

Excubiae per b, exuviae per v scribendae.

Eorundem et earundem per n exprimenda, non per m.

Fimbria genere feminino et fimbrium dicitur neutro.

Fides fidei de credulitate, fides fidis de chorda; utraque es longa.

Flemina sunt, ubi abundant crura sanguine; plemina, cum in manibus vel in pedibus callosis sulci sunt.

Fastus de superbia facit fastuum genetivo plurali, fastus de libris facit fastorum.

Fungi agere est, defungi peragere.

Fremor est murmur hominum, fremitus ferarum.

Flavum dicimus rubeum, sicut (*Verg. georg. I 96*) flava Ceres, furvum nigrum, fulvum nigro rubeum, sicut fulvum leonem dicimus, fulvam aquilam et fulvum aurum et (*Verg. Aen. XII 792*) 'fulva pugnans de nube tuentem', quae haberet igneum aliquid de caelesti et sordidum de lugubri. fulvum certe aurum, cui ad decorem splendoris sui nigelli aliquid additur.

Forum neutro genere dicimus locum rebus agendis destinatum, vel cum commercium significamus; foros masculine tabulata navium, ubi remiges sedent, et semper pluraliter.

1 aquam] aqua P 2 de fonte siue de terra L 3 fere] ferme s L
4 fragrantia L flagrantia MP fragrantia s 6 exprobat P opprobat P
13 excubiae per b eorundem et earundem per n non per m exuviae per u scribendae exprimenda non per m L scribendae om. M 14 eorundem et earundem per n non per n P 16 es longa ML est longa s P 17 plemina posteriore loco Caper p. 99, 9, flemina PL fleumina M 18 callosis L collosis M callosis P callosi Caper 19 fastos de libris Ls 20 facit] et facit P 22 murmor P 34 nigro] nigru P 25 et fulva pugnasse de MP ut fulva pugna se de L ut fulvas pugnans de s 27 nigilli P 28 additur M addat P et ut videtur L addatur s 30 commercium] mercium P 31 et semper pluraliter om. P, post 273, 1 facit habent ML: cf. Charis. p. 71, 29

p. 2785. 86 P.

Fornax genere feminino dici debet, quia per deminutionem facit fornacula, non fornaculus.

Falanx militum dicitur, falanga fustis cui quid deligatur.

Fedus, quod est deformis, per e solam scribendum, foedus, quod est pactum, per oe diphthongon.

Formosus sine n, sicut speciosus.

Fructum cum dicis sive scribis, c secundae syllabae iungis; factum et fictum similiter ceteraque huius modi.

Falso et nomen et verbum et adverbium est, nomen ablativi casus, ab hoc falso; verbum primae coniugationis, falso falsas; adverbium, ut falso loqueris.

Flagitia quae in deum peccamus, facinora quae in hominem.

Flagro amore et ardeo amore ex uno graeco venit *καίωμαι*.

Fidens sum animi et animo. fidus amicus erit, fidelem famulum dicito. item fidelis fit, ut domino servus, fidus natura: ita alter tempore cognoscitur, alter semper invenitur.

Fimus et fumus pluralem numerum non habent, fames similiter et faenum et fel. furfures et freni masculina semper pluralia, sed et frena et frenum invenimus. far frumentum et cetera frugum nomina semper singularia, quamvis frumenta et hordea legamus. fauces singularem non habent, quamvis et faux inveniamus.

Fidus fidissimus comparativum non habet, sed pro eo dicendum magis fidus itemque e contrario minus fidus.

Facilis facillimus, non facilissimus, sic et difficillimus et in adverbii facile facillime, difficile difficiliter difficillime. nec dicimus faciliter aut difficiliter, tametsi veteres dixerunt.

Fulgeo et fulcio eundem habent perfectum fuksi. frico fricas fricui, frigo frigis frixi.

Facinus et facinora non solum peccata, sed aliquando etiam bona opera designant: nomen a faciendo figuratum.

Fratres dicuntur non solum mares ex isdem parentibus nati, sed etiam masculus et femina sive plures utriusque sexus eodem patre vel matre eadem generati fratres promiscue vocantur.

Gula dicendum, non gyla, quia y litteram nulla vox nostra adsciscit.

1 quia] qua M qui P 3 fallanx corr. falanx M falax P delegatur L
4 quod] qui utroque loco P per e solam M per solam e L per e P
5 eum oe diphthongo (scribendum add. M) ML 12 flagro L flagror M flagor P
καολλὰ M καὼδὶ P καογὶδὶ L 16 et ante faenum om. MPL 17 fur-
fures] fures M 19 legimus P 20 invenimus PL 21 non habent M
22 e om. P 23 non facillissimus ML 25 dixerunt P et Charisius p. 114, 18,
dixerint ML 27 frigo frigis frixi L5 frigo frigas frigui MP: cf. Charis.
p. 247, 23 frigeo frigis frixi et frigo frigis frixi 30 ex hisdem parentibus nati
ex hisdem P 31 masculi et feminae siue plures utriusque sexus L5 utris-
que sexus P utrumque sexu M et eadem matre L5

p. 2786. 87 P.

Gobius piscis, non numquam gobio legitur.

Gaudium animi, laetitia et exultatio etiam verborum atque membrorum.

Gremium dicimus interius accinctae vestis secretum, sinum exterius sinuatae vestis receptaculum.

Gluten neutro genere glutinis glutini, sed et glutinum Sallustius dicit, ⁵ glutini glutino.

Git monoptoton et pluralem numerum non habet. est autem neutri generis et per omnes casus declinatur.

Gracilis gracillimus, non gracilissimus.

Gaudeo gaudes perfectum habet gavisus sum. 10

Hilaris facit pluralem hilari, hilaris pluralem hilares.

Hospes et qui recipit et qui recipitur.

Horrendum dicimus et despicabile aliquid et mirandum: Vergilius (*Aen. XI 507*) 'oculos horrenda in virgine fixos'.

Herbidum locum dicimus in quo herba est, etiamsi aridus esse consueverit, herbosum qui herbam facile generat, etiamsi ad tempus aridus sit. 15

Haurio et haustus per adspirationem scribendum. harena per adspirationem, quia ab haerendo vel ab hauriendo aquam dicta est. |

Hebescit qui natura stupescit, hebetescit qui amittit aciem.

Hi pronomen plurale per unam i scribendum, his similiter per unam i. 20

Holocaustoma numero singulari, holocaustomata plurali.

Hamo hamas et nomen hamus cum adspiratione scribenda. sic et inhamo et perfectum inhamavi.

Herbescit ager, cum herbam generat, sicut adolescit et pubescit, cum spicae proximant. 25

Humilis et contrarius superbo dicitur, quod est virtutis animi, et contrarius sublimi, quod est conditionis. sed et locus humilior, qui inferius iacet, solet appellari. humiliatus etiam pressuris afflictus appellatur.

2 et om. PL⁵, add. M et Agroecius 121, 15 etiam] est et P 5 glutinis] glutinis P sed et glutinum masc. salustius dicitur glutinum glutini glutino M dicit L dicitur P 7 git L gith PM 9 non gracilissimus ML 10 gavisus sum et inhermus facit pluraliter hilari et inhermi et hilaris et inhermis fac. Hilarus hilares et inhermes Hospes P 13 despicabile PL et admirandum L et Agroecius p. 121, 1 Vergilius om. L 15 etiamsi aridus esse consueverit aridus sit P si aridus esse consueverit M etiamsi aridus esse consuevit L 16 herbam] herba M 17 harena per adspirationem qui ab arena uel ab auriendo aquam dicta P harena per adspirationem quae ab haerendo uel ab hauriendo aquam dicta M harenam similiter quia ab haerendo uel ab auriendo aquam dicta est L 19 qui a natura usu tepescit P qui (quia L) naturae usu tepescit ML

20 per unum i scribendum ML per una i scribe P per unum i ML per una i P 22 nomen habes cum adspirationem scribe P 23 inamo PM hama L humo s inhamui PM amaui corr. hamaui L humau i 24 adulescit L 26 Humilis] Humilitas P et priore loco om. M quae est uirtus M et est uirtutis L 27 quod est conditionis P quae est conditionis M sed] sic L 28 etiam in pressuris ML etiam pressurit P

p 2787. 88 P.

Intempesta nox est media nox, quando quiescendum est, hinc utique dicta, quia inopportuna est actioni vigilantium. tempestivum enim veteres dixerunt oportunum et intempestivum inopportunum ducto a tempore vocabulo, non a perturbatione aeris, quae consuevit tempestas vocatur. quamquam isto verbo licenter utantur historici, ut dicant 'ea tempestate' quod volunt eo tempore intellegi. immaturitas nocturnum tempus est, quod non est maturum, id est oportunum ut agatur aliquid vigilando, quod etiam vulgo dici solet hora inopportuna, graece ἀωρία, 'praeveni immaturitate' ἐν ἀωρίᾳ. nihil vero interest ad sententiam, utrum immaturitate an in
 10 immaturitate dicatur, quo modo nihil distat, utrum quis dicat egisse se aliquid galli cantu an in galli cantu.

Iuventus et senectus plurali numero non flectuntur. iuvenis et iuvenior non recipiunt superlativum, sicut nec senex et senior. solent autem iunior et senior ad se invicem dici minor et maior, etsi neuter ipsorum senili accessit
 15 aut propinquavit aetati: Ambrosius 'iunior est herbis sol, iunior faeno'.

Interior et intimus non habent positivum gradum, inferior et infimus similiter.

Ipsum neutro genere dicendum, non ipsud, ut illud et istud, quoniam veteres nominativum masculini non ipse dicebant, sed ipsus.

20 Inpingo facit perfectum inpinxi et inpegi.

Immunes periculi et immunes a periculo.

Indigus et prodigus per unum u scribenda, | indiga et prodiga sine u: Augustinus 'avaritia pecuniam congregat, luxuria spargit, ista indiga est, illa prodiga'.

25 Incredibile quod credi non potest, incredulus qui credere non vult.

In praepositio significat modo id quod est valde et vim verbi cui praepositur augeat, ut increpuit insonuit infregit; modo idem quod non, ut invalidus infirmus; modo ponitur pro eo quod est inter, ut 'benedicta tu in mulieribus'; modo pro adversus, ut 'duo in tres et tres in
 30 duos dividuntur'; modo pro spatio temporali, cum significat usque, ut dicimus 'a mane in noctem' et volumus intellegi 'usque in noctem'.

Interest et refert producta re unum idemque significat, quod graece dicitur διαφέρει, dicimusque ita, interest mea et refert mea, interest eius et refert illius, interest et refert nostra, interest et refert illorum.

2 quia] quae M 3 inoportuno dictum P ducto M dicto L 5 libenter P
 tempestate] tempeste P 7 ut agatur aut aliquid P 8 dici solet] dicitur L
 hora inopportunum P 9 vero om. P 12 iuventus sicut et senectus M
 non flectuntur M inflectuntur L 5 inflectet P 13 nec om. M 14 ipsorum]
 eorum P 19 non ipse dicebant sed ipsius P non ipsum dicebant sed ipsud M
 20 inpegi] inpingi P 23 augustum P ista] illa P 26 id quod et valde L
 id quod n̄ est valde P et valde M 27 idem om. L 29 in mulieribus] inter
 mulieres P ut duo inter tres in duo diuiduntur P 32 idemque] idem P

Impleor vini et vino. invado te et in te; intueor te et in te; incurro te et in te, incurri et incurri. invideo divitem, invideo ei pulchritudinem.

Iratus ex offensa est, iracundus natura. itaque ira repentino motu nascitur, iracundia perpes vitium est.

Ignis ablativum casum et in e et in i mittit.

Iuga montium pluraliter semper: iugum enim iumentorum: sed Vergilius (*Aen. VI 676*) 'hoc superate iugum'.

Intestina et incunabula pluralia tantum. iubar singulariter tantum. ius, id est aequitas, non habet pluralem nisi iura tantum. iocum singulariter neutrale, pluraliter hi ioci et haec ioca.

Instar illius rei dicere debemus, non ad instar.

Inlucies sordium est, inglucies ventris, illud a non lavando, hoc ab inglutiendo dictum.

Iuventus multi invenes dicuntur; iuventas unius hominis aetas; Juventa ipsa dea, ut Graeci dicunt aut poetae, Iunonis filia, uxor Herculis, a qua Iunium mensem appellatum in libris fastorum legimus.

Insita arbor est cui incisae alienum germen includitur, adsita cui incolumi aliud, quod sustineat, adiungitur.

Invideo tibi divitiis, non divitias.

Inermus facit pluralem inermi, inermis pluralem inermes.

Illius similis ad mores refertur, illi similis ad vultum.

Invidus qui invidet, invidiosus qui invidiam sustinet.

Idem correpte neutrum, idem producte masculinum in utroque numero.

Interpretor et quae derivantur sive declinantur ab eo per simplicem e scribenda.

Inberbi dicuntur, non inberbes. sic etenim Varro, 'inberbi iuvenes', sed et Cicero (*de dom. 14, 37*) inberbum dixit, non inberbem; | Titus Livius autem inberbis singulariter.

Imputribile per m scribendum, non per n; impono similiter et huius modi similia, immitto, non inmitto; irrigo, non inrigo; impleo, non inpleo; immundus, non inmundus.

1 invado te et in te om. ML, add. P 2 invideo ei et pulchritudinem Ls
3 itaque Ls ita P, om. M repentino animi motu Albini orthogr. p. 304, 5
5 abl. casu P ablativum ML 6 enim est iumentorum Ls sed et uergilius P
7 superate P 8 iubar — iura tantum om. ML, add. P 12 inlucies sordi-
dum est inglucies ventris P ab (ad P) ingluendo PML 14 iuventas] iuven-
tus P Juventa] iuventas M 15 grece dñt aut pocce dñt aut poeta P
poeta M 16 fastorum L pastorum PM 17 insitam arborem cui M
19 diuitiis] diuitis P 20 inermus — inermi — inermis — inermes M
inermus facit plur inermis pluraliter inermes P 24 quae] quid P
25 scribe P 26 sic enim et Varro Charisius p. 95, 18 iuvenis P 27 inberbum
dixit M imperbum (corr. inberbum) perduxit L inbium produxit P inberbum per um
dixit s 28 libius PML 29 Imputribilem per m scribi non per n inpono P

p. 2789 P.

Inquilini non habentes propriam domum, sed habitantes in alieno, incolae sive advenae utique adventicii perhibentur, quae cuncta ex uno graeco, quod est *πάροικος*, in sacris litteris interpretata habemus. ex his derivantur nomina incolatus et inquilinatus. trahit autem inquilinus, sicut
 5 et peregrinus, non numquam nomen dativi casus, ut Augustinus de reprobis 'sunt autem et ipsi peregrini et inquilini non huic terrae, sed populo dei'.

Imponere est rem aliquam sive corporalem seu incorporalem alteri rei superponere. sed et imponere pro fraudem facere aliquando dicitur,
 10 unde impostura vocatur, cum argentum vel aurum viliori metallo adulteratur, et qui hoc facit impostor vocatur. unde etiam vulgo qui aliquid fraudis facit aut simulationis impostor solet appellari: Gregorius papa 'coepit illum simulatorem et verbo rustico impostorem clamare'. unde habes in sacra scriptura (*genes. 29, 25*) 'quare imposuisti
 15 mihi? nonne pro Rachel servivi tibi?' et in regum (*I 28, 12*) 'quare imposuisti mihi? tu es enim Saul', hoc est 'quare me simulatione decipere et fraudem facere voluisti?' et Augustinus 'et ideo sibi miser imponit: sibi enim fraudem facit qui perdit meliora amando peiora'.

20 Large et largiter: Iulius Modestus utrumque recte dici ait, sed large esse qualitatis, largiter quantitatis.

Libidinosus a libidine per b, lividus a livore per v proferendus. larba per b.

Ludificor stultum et deludo, quod venit ex uno graeco *ἐμπαίζω*, praeterito perfecto ludificatus sum; veteres vero ludificavi dixerunt.

25 Labium superius dicitur, labrum inferius, rostrum non nisi quod incurvum est.

Latere et absconsum esse aliquid dicimus et late patere: Vergilius (*Aen. III 237*) 'et scuta latentia condunt'.

30 Lepus animal est, lepos iucunditas voluptatis, unde et gratum aliquid lepidum dicimus.

Limen aedium est, limes regionum.

1 sed habitantes M habitant PL 2 adventicii — cuncta om. L
 3 ΠΑΡΙΟΙΚΟΣ L ΠΑΡΙΚΟΣ P habemus interpretata P 4 sicut] sic P
 5 nomen om. M 6 inquilini huic terrae sed non de populo dei L 9 et
 om. L pro] super P 10 impostura] inportuna P viliori] violari P 11 etiam
 om. M 12 aut om. P 13 coepit illum simulatorem om. L 15 nonne —
 imposuisti mihi om. M 16 mihi om. P insimulatione ML 19 amanda P
 20 Large et largiter L 21 large et largitus P largire et largitor M Modestus]
 molestus P dici ait Charisius p. 101, 1, dicitur PL dicit M 21 largiter]
 largitur P 24 deludor PML ENITEZΩ M ENTITEZΩ L ENTITEΓΩ P
 26 quod] qui P 28 aliquid esse P 30 Lerus animal est leros iocunditas
 voluptatis P lepos] lepus M uoluptas L 31 leredum P

Largitas humanitatis est, largitio ambitionis.

Ligat quis vinculo, legat testamento. |

Loqui hominis est, obloqui obtrectatoris, sicut obicit opponit; adloqui persuadentis hortantisque vel iubentis, eloqui oratoris.

Laurentius Caelius et talia plura, quae nominativum casum in ius⁵ habent, genetiūm singularem et nominativum pluralem in duplicem i mittunt, vocativum singularem in simplicem, ut hic Laurentius Caelius, huius Laurentii Caelii, hi Laurentii Caelii, o Laurenti. Caeli. sic et hic filius huius filii hi filii o fili. aut certe vocativum in ie, ut hic impius huius impii o impie. notandum sane in actibus apostolorum (c. 10, 3), ubi¹⁰ Cornelius vidit angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi 'Corneli'. hic vocativus in latino recte per simplicem i profertur, in graeco autem per ie Corneliē scriptum est.

Linus lux labes letum pluralem numerum non habent.

Liberi, quando filios significant, et latebrae singularem non habent.¹⁵

Lac liquamen lenticula lens singularia semper.

Locus singulariter masculinum, pluraliter haec loca.

Luter graecum [λουτήρ] masculini generis, latinum labrum.

Luceo et lugeo in eundem perfectum deveniunt, luxi.

Libero te periculo, liberor molestia.

Lino facit perfectum linui et linivi.

Margarita feminino genere et margaritum neutro dicendum: in proverbii (c. 25, 12) 'inaures aurea et margaritum fulgens'.

Malogranatum et malum granatum consue te dicimus, et utroque modo declinantur, hoc malogranatum huius malogranati et haec malogranata horum²⁵ malogranatorum his malogranatis et cetera; et rursum hoc malum granatum, huius mali granati, et haec mala granata, horum malorum granatorum et cetera.

Miseret me senis et misereor senis et miseror senem. misertus pauperis per genetiūm, miseratus pauperem per accusativum. misereor autem com-³⁰ patior significat. denique graece dicitur συμπαύω.

Mereo honorem et mereor, et miles meret stipendium.

Memini et memor sum honoris et honorem.

Maritima sunt loca mari vicina, marina navis vel behua.

6 genetiūm singularis numeri in i duplicem mittunt L⁵ omissis deinde
exemplis nominativi pluralis 8 sic filius M 9 vocativum] nominatiuum P
10 notandum uero sane P 12 in latine P in graece per ie P 14 letum L
loetum M latum P 15 et latebrae — habent om. P 16 lenticula lens L
lentis lalens M 20 liberor molestia M libero molestia P libero a molestia L⁵
21 linui] lenni P 23 inauris ϵ L 29 Miseret] miserat P miseror]
misereor PML 30 miseratus] misertus P miseror autem ϵ L comparatior P
32 meret] meri et M

p. 2790. 91 P.

Metu tui et tuo.

Materies artificiorum est, materia consiliorum. alii contra referunt materiem esse animi, | materiam arboris; materiem qualitatem ingenii, materiam fabris aptam.

5 Mas in positione, masculus in diminutione, non mascellus, ut quidam.

Muscus, herba quae in parietibus vel in corticibus arborum haeret, singulariter tantum effertur, memoria malitia murmur similiter. minae, manubiae, moenia, mapalia, quae sunt casae Afrorum, pluralia semper. mare pluralem numerum non habet nisi tantum maria. mel et mulsum
10 et muria, id est garos, et cetera liquida pretiosa tantum singularia, quamvis mella et vina legamus.

Mature maturius maturissime dicendum. invenimus tamen apud auctores etiam maturrime dictum.

Munio munis perfectum facit munii et munivi.

15 Memini meministi meminit meminimus meministis meminere et praesenti tempore et praeterito perfecto uno eodemque modo declinatur. ideo corruptum sive defectivum vocatur.

Mulceo et mulgeo in unum perfectum veniunt mulsi.

Maestas cum scribis aut dicis, s secundae syllabae complicari debet;
20 sic in similibus.

Miramur opera, admiramur virtutes.

Minores esse res aliquas aut homines dicimus, minoris emptum aut aestimatum quippiam recte scribimus.

'Memini me facere' dicere debemus, non 'memini me fecisse'. nam
25 memini sermo est totus praeteriti temporis, qui ante actam rem in praesens revocat, et si dixeris 'memini me fecisse', duo praeterita simul iungis: Vergilius uno tantum loco (*georg. IIII 125*)

namque sub Oebaliae memini me turribus altis

Corycium vidisse senem,

30 quod poetae pro necessitate metri usurpare licuit.

1 metu *M* meto $\leq$ *PL* 2 consiliarum *P* et alii contra *M* 3 materiam esse animi materiam arboris (arbori *M*) *PM* materiem esse animi materiem arboris *L* 4 fabricis *L* 5 in praepositione *P* 6 haeret et singul. *P* 7 militia *P* similiter plur. semper mare plur. num. non habet nisi tantum maria mapalia moenia minae manubiae quod sunt casae afrorum plur. semper. Mel *P* 10 garos *P* garus *ML* γάρων *exc. Char. p. 550, 31, garum Charis. p. 34, 30* 11 legimus *P* 12 maturius] maturus *P* dicendum *om. P* tamen *om. M* apud *om. L* 13 dictum] dicendum *P* 14 facit munii $\leq$ *L* facit muni *PM* 16 declinantur *P* 17 defectatium *PM* 18 veniunt *M* perueniunt *PL* 19 complicare *P* 24 dicendum non fecisse *L* 25 totus est *M* 27 unum tantum *P* 28 sub aeoliae $\leq$ *L* 29 corrycium *M* curri- cium *P* 30 quod] qui *P* usurpare *M*

Meracam potionem dicimus, quae merum aliunde recepit, merosum autem vinum appellamus.

Muliebre dicitur a mulieribus aliquid factum, mulierarium per mulieres ordinatum et per viros gestum.

Merula, non merulus dicendum.

Matthaeus et Matthias per duo t scribenda, quia Graeci per τ et θ scribunt.

Maestum animo, tristem aspectu dicimus.

Malus navis masculinum, malus arbor frugifera femininum est.

Mendum neutraliter Varro in Admirandis dixit, 'magnum mendum'; sed Ovidius (*art. am. I 249*) feminine 'nocte latent mendae', | item 10 (*art. am. II 653*)

eximet ipse dies omnis e corpore mendas.

ergo mendum in mendacii significatione dicitur, menda in culpa operis vel corporis.

Munificus est tamquam beneficus et maleficus, munifex autem tam- 15 quam opifex et artifex. itaque munificus munera largitur, munifex autem munere fungitur.

Morticina non dicuntur nisi mortuorum, mortalia vero etiam viventium corporum nomen est.

Nimis dicitur quicquid plus fuerit quam oportet. nam parum est quod 20 minus est quam oportet [nimium plus quam oportet], et horum in medio modus est, quod dicitur 'satis est'. cum itaque utile sit in vita et moribus ut amplius quam oportet nihil omnino faciamus, profecto veram esse sententiam 'ne quid nimis' fateri potius quam negare debemus. sed aliquando latina lingua hoc verbo sic abutitur, ut nimis pro eo quod est 25 valde et positum inveniamus in litteris sacris et ponamus in sermonibus nostris. nam et in psalmo (118, 4) 'tu praecepisti mandata tua custodire nimis' non nisi 'valde' intellegimus, si recte intellegimus, et 'nimis te diligo' si alicui carissimo dicimus, non utique plus quam oportet, sed valde nos diligere intellegi volumus. denique illa graeca sententia 'ne 30 quid nimis' non habet hoc verbum, quod hic legitur. ibi enim est ἄγαν,

1 meracam $\leq L$ meratam M merecatam P quae merum] qui rerum P
recepit $\leq L$ recipit PM merorum P 3 Muliebre dicitur aliquid a mulieri-
bus per mulieres ordinatum et per viros gestum factum muliebriarium Merula P
a muliere L mulierarium $Agroecius$ p. 124, 5, muliebriarium ML 5 dicitur
 P 6 scribenda] scribitur P 7 animum M aspectum P dicimus]
dicis M 8 malus arbor fem. gen. fructifera est P 12 omnes e corpore ML
omnis et corporis P 13 operis] opere P 19 corporeum P 20 parum]
parus P quae minus est quam oportet M qui minus est qui oportet P
21 nimium plus quam oportet $om. \leq L$ 22 quae dicitur M utilis est P
24 nimis] minus P 25 abutimur $\leq L$ 26 sermonibus] litteris P 28 si recte
intellegimus $om. P$ 30 nos] nobis P 31 hoc verbum qui his legitur P hoc
verbo quae hic legitur M verbum hoc quod hic legitur $\leq L$

p. 2792.-93 P.

quod est nimis, hic autem est *σφόδρα*, quod est valde. sed aliquando, ut dixi, pro eo quod est valde et dictum invenimus et dicimus. unde etiam non nulli latini codices [non] habent 'tu praecepisti mandata tua custodire [nimis]'.

- 5 Noceo obsum incommodo malefacio officio in una significatione ponuntur, quod graece dicitur *βλάπτω*, et cuncta dativum casum trahunt.

Nullus est tam in re quam in persona, nemo in persona dicitur, ut ne homo.

- Natales, id est nobilitates, nuptiae, nonae, nares, nundinae, nugae, 10 neniae pluralia tantum: et nar invenimus. nenias autem dicunt epitaphia, id est carmina quae in memoriam mortuorum in tumbis scribuntur.

- Nequam et nugas omnis generis et numeri sunt et per omnes casus currunt | semper aequaliter dicta, quamvis Augustinus dicat nugae nugarum nugis. ferunt autem quod nugas hebraeus sermo sit et idem apud 15 eos quod apud nos significet, id est levis et pravae mentis homines.

Novi nosti novit novimus nostis noverunt sic declinatur et praesenti et praeterito perfecto, cui similia sunt odi et memini.

- Noceor noceris recte dicitur, quamvis aliqui grammatici asseverent non debere dici noceor, sed nocetur mihi. neque enim Hieronymus gram- 20 maticorum regulam ignorabat, qui in propheta Abacuc (c. 1, 2) ita transferre non timuit, 'et non salvabis, dum noceor'.

Necto nexi praeterito.

Noctu temporis est adverbium, nocte nomen est.

- Nubunt feminae: vir enim ducit, mulier nubit, quia pallio obnubit 25 caput genasque.

Nongentos, non nungentos ab novem.

Nequam non malum significat, sed inutilem.

Nubo nupsi, nuptiae: cum vocalis sequitur, b debet esse; cum consonans, p.

- 30 Nascitur quod utero decedit, enascitur quod de terra aut de aqua exsurgit. Nihil adverbium est, nihili nomen. homo enim nullius momenti nihili dicitur.

Navis unius ratis nomen est, navigium omnis classica profectio. naucle-

1 quae est nimis M qui valde P sed — quod est valde om. M
2 qui est valde P 3 etiam om. P 4 nimis om. §L 5 maleficio M
9 natalis id est nobilitas M nuptiae — scribuntur] nemae pluralia tantum et
nar invenimus nuptiae nares nenias — scribuntur nonae nundinae nugae P
10 nenie] neomeniae M 11 quae] qui P 13 dicat §L dē P dixerit M
14 qui nugas P quae nugas M quia nugas §L 17 odi memini P 27 Neque
non ad malum significat P 28 cum posteriore loco om. P 30 quod de] quae
de M q de P aut] ac §L exurget P 31 nihili posteriore loco om. §L
33 Navis unius navis ratis P navigium] nauum P nauciclerus P

p. 2793. 94 P.

rus omne consortium navalis exercitus, navigator ipse primarius profectionis, nauta vero omnis qui laborem facit navigandi. navis ablativum per e et per i effert.

Organum unius musici proprie nomen est, sed generaliter omnia musicorum vasa organa possunt dici: Ioannes Constantinopolitanus episcopus 'in salicibus in medio eius suspendimus organa nostra', id est citharam psalterium lyram et cetera. organarius autem est qui utitur organo.

Obryza obryzae genere feminino et obryzum obryzi neutro.

Origo originis initium est, origo origonis neutrum est et est velum 10 navis et habet in plurali numero origona.

Obtineo laudem et impetro ex uno graeco venit ἐπιτυγχάνω.

Obiurgo increpo corripio ex uno graeco transferuntur ἐπιπλήσσω.

Omelia graecum est, latine sermo vel colloquium.

Otium et silentium ex uno | graeco venit, id est ἡσυχία. 15

Ordibor et ordiar telam, utroque modo dixerunt.

Ostrea feminino genere, non ostreum neutrali.

Ocimum consuetudo neutraliter dicit, sed Aemilius Macer ait

inter praeteritas numerabitur ocimus herbas.

Ordior hanc rem et ingredior et incipio ex uno graeco venit, quod 20 est ἄρχομαι.

Onus iumentorum, sarcina est hominum.

Optumates, qui graece dicuntur πρωτοπολῖται, pluraliter solum proferuntur.

Oblitus nostri, non nos, veteres tamen et hoc modo dixerunt. 25

Oliva arbor est, olea fetus, oleum liquor.

Odi odisti odit odimus odistis oderunt et praesenti tempore et praeterito perfecto sic declinatur. ideo defectivum dicitur.

Petra et graecum et latinum nomen est unum idemque in utraque lingua significans, unde et Petri apostoli nomen in utraque lingua eandem 30 invictae fidei significantiam a petra derivatam continet. platea similiter in utraque lingua unum idemque significat; sed ut etymologiae ratio probat,

1 omne consortium L omnis consortii MP 4 proprie] propter corr. prope M, om. L 6 in psallicibus P 8 est om. P 9 Obrixa obrixae gen. fem. et obrixum obrixi in neutro P 10 est initium P origonis] originis P et est velum s L ut est velum PM 11 et habet om. s L 13 transferuntur] venit M ENITIΔNΩΩ P 15 venit om. s L 16 ordibo et ordiar PL ordibo et ordibor M utroque modo veteres dixerunt Caper p. 101, 11 18 consue te neutraliter dicitur M 19 numerabimur ocinus P 20 quod est om. L 23 optumates L optumaces P optumates vel optimates M ΠΡΩΤΟΩΔΕΙΤΑΙ P ΠΡΩΤΠΟΔΕΙΤΑΙ L ΠΛΩΤΟΠΟΛΕΙΤΑΙ M solummodo P 26 fetus] fructus s L 27 odi] odio P 28 declinantur P defectativum M 30 eadem P eundem M 31 invictae fidei] in fidei vitae M in utraque lingua similiter M 32 significans s L

p. 2794. 95 P.

a graeca origine nomen tractum atque a latitudine derivatum, quoniam graece *πλατύ* dicitur latum.

Pro praepositio * significat et ante, ut (*Verg. Aen. XII 661*)
soli pro portis Messapus et acer Atinas
sustentant aciem.

ponitur et pro praepositione in, ut dicimus pro rostris, pro tribunali, et pro eo quod est *ἀντί* apud Graecos, ut (*Verg. Aen. I 659*) 'pro dulci Ascanio veniat', et pro eo quod est *ὕπερ*, ut (*Verg. Aen. III 435*) unum illud tibi, nate dea, proque omnibus unum praedicam.

Pudet me amoris, paenitet me muneris, piget me profectionis, patiens sum laboris, pertaesum est me iniuriae, plenus sum honorum et bonis, prae eo illi, palpo et palpor equo, praecurro praetori, procuro pupillo et curo pupillum. potior fructus et fructu dicitur, apud antiquos potior hanc rem.

Praeda victos spoliatur, rapina subito venit.

Pax singulariter solum effertur: Sallustius paces rettulit, (*Jug. 31*) 'iudicia, bella atque paces'. prosapia, id est ingenuitas, quae graece vocatur *εὐγένεια*, singulari tantum numero gaudet, pelagus similiter. pugillares, proceres, primores, posteri pluralia tantum, sed nostri auctores pugillarem singulariter dixerunt. | sic et in genere feminino plagae, id est retes, et primitiae, et in neutro praecordia, palaria, cum milites ad palos exercentur, procastria, quae ante castra sunt. porrum singulariter neutrale, pluraliter hi porri.

Proverbium latine, graece *παροιμία* generis feminini. inde nomen apud interpretes septuaginta libri Salomonis.

Pius et piissimus comparativum gradum non recipiunt. potior et potissimus positivum non habent. proprius non habet comparativum aut superlativum, sed pro his magis et maxime, magis proprius, maxime proprius; sic et e contrario minus et minime.

Paveo et pasco in eundem concurrunt perfectum pavi.

1 a post atque om. M 2 graece om. P ΠΛΑΤΥΝ PM 3 et om. 5. lacunam indicavi, qua definitio primae significationis porro, quae est apud Diomedem p. 414, 9 et Dositheum p. 45, 7, excidit 4 portis] partis M 6 pro tribuna apud graecos P 7 dulci] dulcius P 10 praedica M 12 pretesum M 13 praecurro praetori praecurro praetori et curro pupillo et curo pupillum M 14 fructu] fructi P 18 EYGENIA ML EYNIΔ P ἡ ἐκ προγόνων εὐγένεια exc. Char. p. 548, 9 19 posteros M pugillarem] pugillare P 20 sic gen. fem. P plagas PL plagas M 21 praecodia P palaria] pluralia M 24 Proverbia M gr. ΠΑΡΟΙΔΙΑ P ΠΑΡΑΒΟΥΔΑ L ΠΑΡΑΒΟΥΔΑ M 25 libri om. P Salomonis παροιμία 5 L 26 potior et potissimum non habent comparativum aut superlativum sed M 27 non habet utroque loco 5 L, non habent priore loco om. P 28 pro his magis maxime proprius P 29 minime] minimus est P

Pendeo pendes pependi. sin autem habuerit praepositionem, non sic declinatur, sed suspendo suspendis suspendi.

Passim ubique significat: ex uno enim graeco declinantur, quod est πανταχοῦ. perinde aequaliter similiter ex uno graeco ὁμοίως.

Pello pelli et pepuli, depello depuli. peto petivi et petii.

Prospiciens periculi: vice nominis ponitur participium: et prospiciens periculum.

Perendie dicitur, sicut hodie vel cras: perendinus dies, sicut hodiernus hesternus crastinus.

Potamus eum cui potum porrigimus et potamus vinum, quod bibimus.

Probo verbum duplicem significationem habet: probamus enim quae eligimus, id est approbamus, probamus quae qualia sint temptamus, ut (psalm. 138, 23) 'proba me, deus, et scito cor meum'.

Pecto caput, non pectino; pexum, non pectinatum; pexi memet et pectam cras.

Praesagio praesagis praesagiunt.

Pauperies damnum est, paupertas ipsa condicio.

Patrium dicis a patria, paternum a patre.

Pinnas murorum, pennas avium dicimus.

Pecus omne animal excepto homine vocitatum est.

Polenta, non pulenta dicendum est, eo quod ad usus hominum poliatur.

Praemium cum diphthongo, pretium premo precor per simplicem e; prehendo quoque et interpretor. precari est rogare, deprecari excusare vel purgare: Vergilius (*Aen. XII 931*) 'equidem merui, nec depre- cor inquit'.

Pluris dicimus quod maiore | summa taxatur, plures vero de multitudine. plures comparativi gradus est, cuius positivus multi.

Poculum vas est, potio quod hauritur.

Pignera rerum, pignora filiorum et affectionum.

1 pendes] pendis P pependi om. P 2 suspendo suspendis suspendi $\leq$ L suspendo suspendes suspendit non suspendi M suspendeos suspendi non suspendi P

4 Perinde aequaliter ex $\leq$ L Perinde simpliciter ex M 5 pello pellis pepuli Charisius p. 245, 3 pepuli] repuli P petivi] peti M 6 uici M 9 crastinus om. P 10 bibimus. Primitiae tantum pluraliter Probo ML 11 proba uerbum crastinum duplicem P probamus quae elegimus P probamus enim quod eligimus L 12 probamus autem quae posteriore loco L 14 et om. P

18 patrium dicimus L 19 Pennas murorum pinnas avium P 20 uocitandum est $\leq$ L 21 quod ad usus hominum poliatur $\leq$ L quod usus hominum policiat P quod usus (corr. usu) omnium poliatur M 23 Praemium] Prooemium $\leq$ L 24 precari] precare P 27 maiore] maiora PM taxatur P 28 positivum PML 29 quod PL quae M 30 rerum om. L pignora] pignera P

p. 2796 P.

Procul et longe dicitur et prope, (*Verg. Aen. X 777*) 'clipeo excussa sagitta proculque Antorem egregium'.

Pertinacia malae rei perseverantia dicitur, constantia bonae.

Percussum corpore dicimus, perculsum animo.

5 Periculum ad discrimen pertinet, periculum ad experimentum.

Postulatur aliquid honeste, poscitur improbe: Cicero in frumentaria (*c. 34, 78*) 'incipiunt postulare, poscere, minari'.

Pubes cum in iuventutis significatione et lanuginis et eius partis in qua pubertas est ponitur, huius pubis facit; at cum aetatem significat, 10 huius puberis. nec tamen adiecta praepositione dicimus inpuberis, sed inpubis: 'comitemque inpubis Iuli' Vergilius (*Aen. V 546*) dixit. sed Cicero (*in Catil. III 6, 13*) ait 'filiumque eius inpuberem'.

Pulmentum et pulmentarium dicitur: nam Cato Originum III 'laserpiceum pro pulmentario habet', idem 'multo pulmento usi'.

15 Podagrosus a podagra dicitur, sed et podagricus a pedum aegrotatione.

Pugillares et masculino genere et semper pluraliter dicas, quia pugillus est qui plures tabulas continet. item Laberius in Piscatore singulariter hoc pugillar dixit.

Pavus pavi et pavo pavonis.

20 Paniculae *πρωτόνπυον* pannus est: Lucilius 'subteminis pannus'.

Paropsides feminino genere dicuntur, a pulmentario videlicet, quod *ὄψον* vocant.

Palumbes Vergilius (*bucol. 3, 69*) feminino genere dixit, 'aeriae quo concessere palumbes', sed Lucilius masculine 'macroque palumbes'. Varro autem in Scauro palumbi dicit, quod consuetudo quoque 25 usurpavit.

Pometa dicimus ubi poma nascuntur, ut oliveta, pomaria autem ubi servantur.

1 et *priore loco om. P* exclusiva *corr. excusa P* 3 malae] multae *P* dicimus *P* constantiae bonae *PM* 5 periculum *utroque loco* *PL* 8 lanuginis *L* et eius partes *P* et eius *M* et partis *L* 9 facit at cum *L* facit ut cum *M* et cum *P* 10 inpuberis] inpuberes *M* 12 filiusque *P* idem exemplum posuerunt *Probus cath. p. 20, 5* et *Priscianus l. VI p. 250, 3* 13 originum utiat laser. piceum *M* 15 a podagro *P* a podagra bene dicitur *Charisius p. 75, 16* 17 continet .II. Singulariter hoc pugillar *L* singulariter aut pugillar d. *P* 20 Paniculae — 22 vocant *om. L* panus *utroque loco codex Charisii p. 105, 8* est ut *Lucilius M* subteminis] substernis *P* subtegminis *M* foris subtegminis *et subtiminis codex Charisii* pannus parapsides *P* pannus et parapsides *M* pannus est *Paropsides* *et* 21 quod *ΟΨΑΙ* vocant *P* quod Graeci *ὄψον* appellant *Charisius p. 106, 10* 23 Palumbes] Palumplebs *P* dicit *P* aerae *P* quo] quod *M* 24 sed *om. P* macroque palumbes *et macroque palumbos ML et codex Charisii p. 106, 29*, macorque palumbes *P* 25 quod] quia *P* 27 Pometa] pomea *P* ut *om. P* 28 servantur poma *P*

Pene, quod est coniunctio, per e: poena, quod est supplicium, per oe: similiter et Poenus, id est Afer.

Praegnantem cum scripto dividis, g secundae syllabae nectis: pignus et pugna similiter et cetera huius modi. propter, in divisione scribendi p secundae syllabae iungis: prospere, s secundae.

Partio populo praedo | activo genere non numquam proferuntur. item haec ipsa communis generis verba saepius inveniuntur, partior populor praedor.

Pono simpliciter aliquid statuens. dispono aliquid operis impensioris vel consilii facturus: est etiam disponere foederis ineundi. propono non numquam ad interrogandum pertinet et quaestionem. adpono adiectionis est, impono insuendi. superpono aliquem censum vel laborem uni cuique indicens. praepono aliquid praefereus: sic et antepono. postpono aliquid inferius iudicans. compono ornandi aut eloquii aut artificii est, sepono separandi. suppono aliquid subtus inducens. depono labefactandi est vel vita excedendi.

Peregrinus nomen saepe socium habet et coniunctum sibi nomen aliud dativi casus, ut sancti dicuntur peregrini huic saeculo.

Praestolari, non praestulari, quia venit a verbo praesto sum.

Puppis accusativum casum in em et in im mittit, ablativum in e et in i.

Psallo perfectum facit psallui.

Potior potitus sum et perfruo perfructus sum ex uno graeco venit, quod est ἀπολαύω.

Praecello aliis.

Pascuas genere feminino et pascua neutro pluraliter dicimus.

Primitiae numero tantum plurali dicuntur, sed aliquotiens singularis intelligentiae, ut in psalmo (77, 51. 104, 36) 'primitias omnis laboris': in graeco enim singulariter ἀπαρχήν habes: sic et in apostolo (ad Corinth. I 15, 23) 'primitiae Christus'.

Quod et quia et cur et quare verbis subiuncta aliquando indicativum verbum trahunt, aliquando coniunctivum: Gregorius 'noverat quia sine culpa esse vix possunt', et rursum 'noverat quia diluendi sunt

1 quae est supplicium ML 3 pignus] pugnus M 9 simpliciter] similiter M
dispono] disponens M 11 ad interrogandum (interrogandam M) pertinet
quaestionem PM ad interrogandam quaestionem L 12 uni cuique] uni cui-
cumque s L. ui. cuique M ui cuiuscumque P 13 praepono aliquem M et
om. P postpono aliquid s L postpono enim aliud M pono enim aliquid P
15 separandi est P depono — excedendi om. M 17 habet om. s L et
om. P 19 Praestolare est non P quia] quae M 21 psallui corr. psallii M
23 ΔΠΤΟΛΟΕ L apoleuo P apoleu M 24 praecello aliis om. L 26 singulariter
intelligendae Albini orthogr. p. 307, 11 singul. intelligendae sicut in apostolo s L
27 om̄s labores P 28 habet M 30 subiecte M 31 coniunctativum P
Gregorius] grecum P quod sine M 32 possunt P possint M possent s L

p. 2797. 98 P.

sacrificiis', et rursum 'recessit a malo, non quod faciendo contigit, sed quod inveniendō reprobavit; item 'dictum est quod hoc numero requies designatur', item 'non nulli sese intrinsecus, quod per eos purgationis gratia derivatur, extollunt'.

- 5 Quoties toties septies sine n. quicquid in priore syllaba per c scribendum. quanquam in priore per n. querela per unum l. quatenus adverbium loci vel temporis, id est quousque, per e, quatinus coniunctio causalis, id est ut, per i scribendum. quaeritur de inquirendo, queritur de plorando. quaestus lueri, questus lacrimarum. | querimonia quoque per
10 simplicem e scribenda. quicquam per c, non quidquam scribendum per d. quorundam, sicut eorundem, per n scribendum, non per m.

Queror de te, queror tibi de illo, item conqueror.

- 'Quo vadis?' ad quem locum significat, 'qua vadis?' qua via dicitur. quo aliquando pro ubi ponitur: Augustinus 'invenis domum famosam,
15 quo boni habitant', id est ubi habitant.

- Quot ad numerum pertinet, sicut et tot, quanti et tanti ad mensuram. sed nostri auctores aliquoties quantos pro numero ponunt: Gregorius 'sed cum rete magnis piscibus plenum dicitur, additur et quantis, scilicet CLIII'. quantus quam magnus dicitur, quotus cuius aetatis, unde
20 et quota luna dicitur: Augustinus 'quotus quisque apparere et existere potest, qui non convincatur esse peccator', id est in qua aetate, quo dierum vel annorum numero.

Radius masculino, non radium neutro.

Rubor coloris est, robur virtutis, robor arboris.

- 25 Rapio tibi pecunias.

Redoleo unguentum.

Regium dicitur quod regis fuit, regale quod rege dignum est.

Rabies tantum numero singulari. reliquiae et rostra, ubi contionantur, tantum pluraliter.

1 non quia faciendo contigit sed quod inveniendō M non quia a faciendo
continuit sed quia veniendō $\leq L$ quod faciendo contigit per quod inveniendō P
2 item] idem P dictum est] dicit $\leq L$ 3 nonnulli sese $\leq L$ nonnullis $\overline{ee}$ PM
4 quod M qui P quia $\leq L$ extolluntur $\leq L$ 5 quicquid et quicquam in
priori syllaba per c scribendum, non per d. quanquam in priore per n. quorun-
dam sicut eorundem per n. querela, *omissis infra v.* quicquam — non per m $\leq L$.
quicquid — per c scribendum *hoc loco omissa post 8* per i scribendum *habet P*
6 quanquam] quando qui P querela] querale P 7 id est priore loco
om. P 8 queritur utroque loco P queritur] conqueritur M 9 questus
utroque loco P querimonia per P 10 quidquam scribendum *om. M*
12 conqueror $\leq L$ conquiro M queror P 14 invenis — Quot *om. P* 16 per-
tinent P 18 S. cum recte piscibus magnis P dicit M quanti P 19 quam]
quia P 21 qui] quia M 24 robur] rubor P 27 fuit] fiunt M rege]
regi PM 28 concionatur L

Remedium submovet imminetia pericula, medicamentum sanat inlata. remedium itaque, ne periclitetur, medicamentum ad subita pericula aptatur.

Roseum per se, rosaceum mixtum.

Rudis comparativum et superlativum non habet, sed pro his utimur adverbio magis et maxime, magis rudis et maxime rudis. 5

'Recens feci' dicimus, non recenter, utentes nomine pro adverbio.

Rhythmus graece, latine modulatio. rhythmizo modulator.

Super praepositio modo ponitur pro de, ut (*Verg. Aen. I 750*)

multa super Priamo rogicans, super Hectore multa; modo et pro praepositione pro, ut (*Verg. Aen. X 42*) 'nihil super ¹⁰ imperio moveor'; et pro insuper et amplius, ut (*Verg. Aen. II 71*) cui neque apud Danaos usquam locus et super ipsi

D. i. p. c. s. p.;

et pro desuper, ut (*Verg. Aen. VIII 168*) 'haec super e vallo con- spectant Troes'; et pro superest, ut (*Verg. Aen. VIII 251*) 15

ille autem, neque enim fuga iam super ulla pericli; interdum et ultra significat, ut (*Verg. Aen. VI 795*) 'super et Garamantas et Indos proferet imperium'. |

Sub praepositio significat modo supra, ut (*Verg. Aen. XII 287*) 'corpora saltu subiciunt in equos', id est supra iaciunt; modo praepositionem ²⁰ in, ut (*Verg. Aen. I 453*)

namque sub ingenti lustrat dum singula templo, id est in templo. significat et prope, ut (*Verg. Aen. III 5*) 'classemque sub ipsa Antandro'. ponitur non numquam et pro clam, ut subripuit, id est clam rapuit. 25

Similis sum tui moribus, similis tibi facie.

Studio tui feci, id est dum studeo tibi; studio tuo feci, id est te studente.

Sartrix vel sertrix est quae sarcit, sarcinatrix quae sarcinas servat.

Subigo hostem perfectae formae est, subigito frequentativae. 30

Salubre ad locum refertur et ad cibum, salutare consilium est. ita salubre non nocet, salutare prodest.

1 inlata L innata M in natura P 2 itaque om. MP, add. §L ne re periclitetur P aptatur P optatur ML 4 utimur adverbio magis §L utitur verbo magis M verbo his magis P 10 modo pro nihil ut nihil super — amplius modo pro positione pro neque apud — ipsi ut cui d. i. p. c. s. p. P 12 neque cum danais L ipsi ponitur et pro desuper ut haec M ipsi ut haec L 14 conspectat P 15 et pro super ut est illud ut ille M et pro desuper et superest ut ille L 16 enim om. L 18 proferret M 20 saltu om. M id est iaciunt P modo pro praepositione in §L 24 mantandro M in antro P antenore L et om. ML 27 studio tui] studio tibi PML§ studio tuo M studeo tuo P studio tui §L 29 sertrix] sectrix P sarcinatrix — servat om. L 31 ad locum — cibum om. L

p. 2799, 800 P.

Supellex sanies socordia sitis et in neutro sulphur scrupulum sinapi
siler singularia tantum sunt; sed Vergilius (*georg.* III 449) 'sulphura
viva', et Terentius (*Andr.* V 4, 37) masculine scrupulum rettulit. sentes,
id est spinae, et sarcinae, cum vasa significant, et sarcinae, id est auxilia,
5 et scopae et scalae et salinae et in neutro sponsalia semper pluralia; sed
nostri scalam dixerunt. 'sponte mea venio' non habet plurales casus.

Si amem ames amet declinatio est verbi coniunctivi, sicut cum dici-
mus 'cum amem ames amet'.

Scylla habet nomen a spoliando sive vexando nautas: spolio enim et
10 vexo latine, graece dicitur scyllo.

Sanno sannis sannui, hoc sannium querela.

Sors sortis et sors sordis dicitur: Ambrosius 'mundat vasa, ne sors
aliqua vini gratiam decoloret', tametsi negant quidam sordem nomina-
tivum singularem habere.

15 Si vel etsi non numquam indicativum verbum trahunt: Gregorius
'frustra miraculum foris ostenditur, si deest quod intus opere-
tur', item 'quae etsi ad perfectionem non permanent, fidem
tamen tenent'.

Sensus nomen est quartae declinationis et sensus participium est
20 praeteriti temporis a verbo passivo, quod est sentior, cuius etiam per-
fectum est sensus sum es est, non sentitus.

Secturus, non secaturus, a verbo quod est seco.

Scamna sunt quae lectis altioribus apponuntur, scabella quae lectis
parvulis vel sellis ob ascensum apponuntur. scabellum autem et subpeda-
25 neum dicitur, | quod sub pedibus sit.

Sterceratos agros, non stercoratos dicas, quibus stercus ad fecun-
dandum infertur.

Sollemne cum dicis sive scribis, in sequenti syllabae conectis: som-
nium similiter.

30 Saevus saevio saevi saevisti per ae diphthongon, sero sevi sevisti per e
simplicem.

Sagena per e, cum retia significat; sagina per i pastum et pinguedinem.

Sol utroque numero declinatur. sed singulariter sol ipsum luminare

1 socordia aegritudo sitis P scrupulum $\leq$ L et exc. Char. p. 548, 17,
serul' P, litura est in M, in quo sinape bis scriptum erat sinapi $\leq$ P sinape M
senapi L 4 sarcinae id est auxilia] suppetiae βοήθεια Charis. p. 33, 22
6 non habes P 7 coniunctivi PM 9 et vexo post scyllo habent ML
11 hoc sannium id est quaerela M 12 sors sortis sors sordis ML sors sortis
et sors sortis P 15 Gregorius] grece P 16 foras ostenditur P foris osten-
dimus L 17 permanent M pertinent $\leq$ PL 18 tamen] tunc non M 23 ortiori-
bus P opponuntur utroque loco M scabella quae $\leq$ L scabelli qui PM
24 subpedaneam P 25 sit] fit M 26 sterceratos] stercoratus P non sterto-
ratos M 28 Solemne M sollemnem PL

significat; at soles ipsos dies nominamus, in quibus sol totum inluminat polum. non nulli tamen veterum ipsa carmina soles nominavere, sicut Horatius in principio cuiusdam voluminis ita exorsus est, 'soles meos omni ecclesiae vestrae commendo', et Maro (*bucol.* 9, 51)

saepe ego longos

5

cantando puerum memini me condere soles.

Secundum praepositio est imitationis, post temporis sive ordinis.

Segnities vitii est, segnitia frigoris.

Subscribo epistolis, supplico similiter, ut supplico divinae pietati.

Simplex ablativum et in i et in e mittit, genetivum pluralem in um 10 et in ium, ut ab hoc simplice et simplici, horum simplicum et simplicium. suavis ablativum casum in e et in i mittit.

Stachys graece, latine spica. sandalin graece neutro genere, caliga latine.

Sertum et corona ex uno graeco transferuntur, id est stephanos.

Solium proprie sedes regalis est, unde graece basilicos thronos vocatur. 15

Senex et senior superlativum gradum non habent. sobrius nec comparativum recipit nec superlativum, sed pro his dicimus magis sobrius et maxime sobrius.

Senecta et senium duo nomina senectutis sunt et discernuntur a Graecis, apud quos aliud nomen habet gravitas post iuventutem, aliud post ipsam 20 gravitatem veniens ultima aetas. nam presbyter dicitur gravis et geron senex. quia vero in latina lingua duorum istorum nominum distinctio defecit, de senectute ambo sunt posita, senecta et senium. haec Augustinus. at Gregorius 'undecima vero' inquit 'est aetas quae decrepita vel veterana dicitur, unde Graeci valde seniores non gerontas, sed presbyteros appellant, 25 ut plus quam senes esse insinuent, quos proveciores vocant'.

Suspiro verbum trahit nomen dativi casus et accusativi, ut 'suspiramus patriae caelesti' et 'suspiramus regnum dei', et praepositione addita 'suspiramus ad vitam immortalem'.

Subducimus et quae retro subtrahimus et quae in promptu offerimus. 30

Supremus summus et ultimus et superiorem et inferiorem significat.

Super est quod eminet, supra quod substratum aliquid habet, subter est quod re aliqua superiore premitur, subter quod demissum altius non tangitur.

1 significat om. P 2 tamen om. M 3 oratius PL, Honoratus coniecit
Giles Bedae op. v. VI p. 454 ita exortus est P ita se orsus est M quem ita
exorsus est L 4 omnia ecl'a eyre P 7 post om. P 12 in i et in e M
13 sandali s L calaliga P 15 sedis regularis P basileos M 19 dis-
cernunt P 20 post] per utroque loco P 21 dicitur gravis] gravitas M
23 at Gregorius] ut at greca P 24 est inquit aetas M inquit ea aetas P
26 ut — vocant om. M quam] qui P uocat P 30 in promptu efferimus M
32 quod subtractum aliquid P quod aliquid subtractum L quae subtractum
aliquid M 33 quod re] quae re M promitur L dimissum altius PM
demissum ab altiore s L

p. 2801. 2 P.

Servitium multitudo est servorum, servitus condicio serviendi. sed veteres indifferenter servitium et pro servitute posuerunt.

Sinapi, sicut et gummi, graecum est, et Plautus dixit (*Pseud. III* 2, 28) 'teritur sinapi', cuius genetivus cum s profertur, ceteri casus
5 similes sunt nominativo.

Sibilus dici oportet: Vergilius (*bucol. 5, 82*)

nam neque me tantum venientis sibilus austri.

sed et neutro genere quidam dixerunt, ut Cornelius Severus 'et sua concordant sibila saeva dracones' et Macer theriacon 'longo resonantia sibila collo'.
10

Sal et masculino genere et neutro dicitur.

Saturitas in cibo tantum dicitur, in ceteris vero satietas, sed Vergilius (*Aen. VII 298*) 'odiis exsaturata quievit'.

Simiam auctores dixerunt etiam in masculino genere.

15 Strigem hanc in significatione avis dicas; striga autem castrense vocabulum est intervallum turmarum significans, in quo equi stringuntur, unde etiam strigosi dicuntur corpore macilento.

Stirps in significatione subolis feminino genere dicitur; sed cum materiam significat, masculino modo 'stirpem recisum'. dixerunt tamen etiam in signifi-
20 catione subolis masculino genere, ut Pacuvius 'qui stirpem occidit meum'.

Sero rumores, id est divulgo, *serui*. sero fruges, *sevi*. sero, id est claudio, unde sera dicta, *seravi*: Terentius (*Eunuch. IIII 6, 25*) 'tutavi atque obseravi ostium'.

Suffragor, non suffrago, et suffragatus sum, non suffragavi. sorbeo
25 sorbui, non sorpsi. somnio, non somnior, et somniavi, non somniatus sum.

Sanguis est, dum manet; | effusus vero cruor.

Sumimus ipsi, accipimus ab alio. sic cum damus, dicendum 'accipe'; cum permittimus ipsi tollere, dicendum 'sume'.

1 servorum *om. M* 3 Sinapi *M* sinapis *P* senapi *L* et plautus d. territur sinapi *P* et plautus dixit Teritur synapi *M* et pluraliter senapi *L*
6 Vergilius *om. L* 7 namque me tantum in venientis *P* 8 ut *om. P*
et suaviter concordant s et sua concordant dant Charisius p. 81, 17
9 saeva] clara Charisius theriacon longa *P* theriacon longo *M* theria. et
materiā con longe *L* resonantia tibia collo sibila *P* 10 collo Serenus suave
sibilum Sal s 11 genere et neutro dicitur *L* genere neutro dicitur *P* genere
dicitur et neutro *M* 13 odiis saturata *L* odii saturata s 14 auctores doctiores s *L*
15 hanc si in *M* 16 unde etiam strigosi *M* unde etiam stringosi *L*
unde et strigosic *P* 18 sobolis *M, om. P* dicuntur *P* 19 stirpem recisum s *L*
stirpem recisem *P* stirpam recisum *M*: Verg. *Aen. XII 208* imo de stirpe recisum
20 sobolis *M* pacubius *PL* 21 rumoris *M* serui *om. PML* 22 unde sera dicta *M* unde serra dicta *P* unde et sera dicta est s *L*
seravi ait Terentius *M* Terentius tu abi atque ostium observa intus ex libris Terentii s
tutavi atque obseravi *M* tutavi atque (adque *P*) observaui *PL* et codex
ex plgn. in Don. p. 543, 2 23 ostium] os tuum *L* 24 non primo loco *om. P*
26 manat s Albini orthogr. p. 310, 26

Scorpio bellica res est, at scorpius animal.

Scribo scripsi scriptum: cum vocalis sequitur, b debet esse; cum consonans, p.

Sacer et venerandus et execrandus: Vergilius (*Aen. III 57*) 'auri sacra fames'.

Suffragia populi et quae honorant dicuntur et quae damnant.

Testor aliquid confirmans sententia, contestor cum quadam auctoritate adfirmans, protestor manifeste cavenda denuntians, obtestor aliquem iurare compellens, adtestor aliquem ad testimonium vocans, qui sit dignitate vel auctoritate eminens, detestor aliquid execrandum respuens.

Trux ablativum in i et in e mittit, genetivum pluralem in um et in ium, ab hoc et ab hac truce et truci, horum et harum trucum et trucium.

Therion graece [*θηρίον*], latine fera, unde theriaca, quod feraliter occidit.

Taciturnitas loquela contraria est, silentium confusis vocibus sive tumultibus. verum sciendum quod sileo et taceo et reticeo et conticeo ab uno graeco veniunt *σιωπῶ*.

Tenax beneficii, id est memor gratiae.

Torques nomen generis communis: nam et in Mario Livius genere masculino et Cicero feminino torquem posuere.

Triumphat hostem qui superat, triumphat nos deus, cum superandi hostes auxilium tribuit: 'deo' inquit 'gratias, qui semper triumphat nos in Christo Iesu' et iterum 'expolians principatus et potestates, triumphans illos in semet ipso'.

Transmigro verbum duplicem significationem habet. transmigro enim, cum de loco ad locum iter facio: item transmigro dicitur cum additamento accusativi casus, cum aliquem de loco ad locum transfero, ut 'Nabuchodonosor transmigravit Iudaeos de Hierusalem' et 'emigrabit te de tabernaculo tuo'. porro exemplum verbi superioris 'transmigravi in montem, sicut passer'. transmigrans participium aequè dupliciter et de loco ad locum transiens aliquis et alium de loco ad locum transferens intellegitur.

6 damnent P 8 adfirmamus P cauenda P cauendo s ML 9 aliquem post adtestor om. ML sit] fit P 10 aliquid] aliquem P 12 ab hoc — trucium om. PL 13 unde] inde P quod] quia ML 14 sive] uel M 15 quod] quia ML 16 ab] sub P ueniunt s L uenit PM 17 tenax s L tenex PM 18 nam et in mario libius PM nam et marius libius L. Livii et Ciceronis exempla ab aliis adscripta non inveni. torquem masculine de Manlio dixit Livius VII 10, 11 uno torque spoliavit gen. mas. cicero fem. torquem M gen. mas. fem. cicero torquem P genere masculino et Cicero torquem feminino s L 20 triumphat hostem qui superat om. ML, add. P superandi hostes s ML superandi hostem P 21 gratia P 24 Transmigro — habet om. ML, add. P enim om. L 27 de] in P et emigrabit te de tabernaculo (om. tuo) s L et emigravit de tabernaculo M et migravit de tabernaculo tuo P 28 transmigravi in P transmigrans in M transmigra in s L 29 participium] principium P 31 intellegitur post transiens habet P

p. 2802—4 P.

Turtur et masculino genere et feminino profertur.

Tunc temporis adverbium est, tum ordinis. |

Terga hominum sunt tantum, singulariter tergum; tergus quadrupedum, pluraliter facit tergora, id est coria.

5 Tinguere dicendum, non tingere.

Temeritas sine consilio, audacia post consilium.

Temperantia animorum, temperatio rerum, temperies aurarum.

Tapete tapetis tapeti a tapeti et pluraliter tapetia tapetium tapetibus: Vergilius (*Aen. VIII 325*) 'qui forte tapetibus altis'. sed et hoc
10 tapetum huius tapeti huic tapeto, pluraliter haec tapeta tapetorum tapetis: Vergilius (*Aen. VII 277*)

instratos ostro alipedes pictisque tapetis.

sed et masculino genere dicit (*Aen VIII 358*) 'pictosque tapetos'.

Turbo, si sit proprium, Turbonis facit, si appellativum, turbinis. nam
15 sive ventus, sive quo ludunt pueri, hic turbo dicitur: Vergilius (*Aen. VII 378*) 'torto sub verbere turbo'.

Tumulus et tumens tellus et mons brevis et sepulcrum aequae vocatur.

Teloneum, non theloneum, id est per t simplicem, non aspiratione addita. est autem graece telos, latine vectigal.

20 Tabes tantum singulariter dicitur, tendiculae et tenebrae tantum pluraliter.

Vsquequaque omni modo significat, pro quo in psalmis in graeco ἕως σφῶδρα legimus, quod significantius latine potest 'usque valde' interpretari.

Vt adverbium est modo temporis et significat postquam, modo qualitatis et significat quemadmodum, modo optandi et significat utinam, modo
25 mirandi et significat o quam, modo coniunctio causalis, (*Ioh. 17, 24*) 'volo ut ubi ego sum et ipsi sint mecum'.

Vacat mihi, graece σχολάζω, vaco militia, perfectum vacui.

Vulgus neutri generis est et pluralem numerum non habet, sed Vergilius et masculine vulgum extulit, (*Aen. II 98*) 'hinc spargere voces
30 in vulgum ambiguas'.

Vas vadis generis masculini de vadimonio, vas vasis neutri de vasculo.

Vis duplicem habet significationem, et virtutis videlicet, quae graece δύναμις dicitur, et violentiae, quae graece βία vocatur.

Vecordia et virus tantum singulariter efferuntur. | vepres et verbera
35 et viscera non habent singularem declinationem nisi tantum verbere et

2 tunc utroque loco P 6 audacio P audacitas ML 8 tapeti priore loco om. ML 9 Vergilius qui forte tapetibus om. s ML, add. P 12 ostro om. s L alipedes] pedes P tapetis om. P 13 dicit s L dicendum M dativo P pictosque tapetas Charisius p. 62, 6 14 si appellativum turbinis om. s ML, add. P 16 torto] toto P 19 telos] telon ML 21 pro quo] per quod P 22 potes P 25 o ante quam om. P 27 malitia P uacui PM uacui s L 31 neutri om. PM, add. s L 35 singularem om. M

p. 2804 P.

viscere: Vergilius (*Aen. VII 378*) 'et torto volitans sub verbere turbo' et Ovidius 'viscere diviso'.

Vtor divitiis et divitias.

Ver semper singulariter.

Verbex, id est ovis, ab v littera incipiendum.

5

Vterior et ultimus positivum gradum non habent.

Verus ad naturae tantum veritatem refertur, verax autem dicitur qui non mentitur. unde et verus daemon dici potest, verax autem non potest.

Vallestria agrorum, sicut et campestria, dicuntur.

Veto culpam et veto culpa, id est prohibeo a culpa: Sedulius 'pomis-
que vetaret acerbis', id est a pomis, et Fortunatus 'non veto con-
iugium, sed praefero virginis alvum'.

Vultus mutatur, facies manet.

Vae dativus et accusativus sequi debent, non alius, ut 'vae populo Maurorum' et 'vae populum Maurorum'.

15

Vterque de duobus dicimus, utrique de binis aut de pluribus ex utraque parte positus, uterque venit, utrique venerunt.

Veniunt qui vendunt, veneunt qui venduntur.

Vltus et vindicatus et punitus.

Velocitas pedum et corporum, celeritas animorum et factorum.

20

Vlcus quod nascitur, vulnus quod per alium fit.

Vultur dixit Vergilius in VI, sed et vulturius Lucilius in I.

Urgeo, non urgueo, Vergilius (*Aen. VI 560*) 'quibusve urgentur poenae', ungo unxi, quo modo pingo pinxi, utrumque sine u; attamen ad nomen derivatum u addit, ut (*Verg. georg. III 450*) 'pinguis unguine
ceras': ita [ut] unguentum, non ungentum dicatur.

25

Verbum est omne quod lingua profertur et voce. sermo autem, cuius nomen ex duobus verbis compositum est, serendo et monendo, comptior ac diligentior fit. sententia vero quae sensu concipitur. porro loquela, quando cum quadam eloquentia dictionis ordo pertexitur. oratio, quando
usque ad manuum artem describendus oratoris sermo pervenit.

30

2 Ovidius] cf. exc. Char. p. 550, 17 diviso] deusio P 5 verbex L uer-
nux M uerax P id est om. PM 10 et ueto culpa P et ueta culpa M et
ueto a culpa sL 11 aceruus P 14 dativum et accusativum sequi debet ML
non alios ut ut uae P ut alius uae ML, sed alius deletum in M 15 popu-
lum] praemium P 16 de duobus praedicimus P 18 Veniunt qui vendunt
om. ML, add. P veneunt] ueneant P 22 uulturius Charisius p. 98, 3, uul-
torius PML 23 non urgueo P non urguo M non urgo sL 25 ad nomen
om. ML, add. P deriuatium M 26 ut om. P 28 verbis et est om. ML,
add. P 29 qui sensu concepit P 30 quando priore loco om. ML pro-
texitur PM profertur sL 31 orationis sermo M